

Turvallisen hoidon opas

Keskustelu

Tutkimus

Hoito

Seuranta

Lait ja säännökset

Lisätietoa

Tämän oppaan tarkoituksena on tukea potilaan turvallista hoitoa. Se sisältää ohjeita ja konkreettisia neuvoja, joiden avulla edistetään hoitosi turvallisuutta ja osallistumistasi hoitoon.

Opas voi helpottaa potilaan ja esim. terveyskeskuksen, sairaalan tai hammashoidon henkilöstön välistä viestintää. Siinä kerrotaan myös potilaan oikeuksia säätelevistä laeista ja annetaan yhteystietoja hoitoa koskevan lisätiedon saamiseksi.

Tämän oppaan omistaa

Nimi: _____

Osoite: _____

_____

Puhelin: _____

Matkapuhelin: _____

Sähköposti: _____

Hoitokontaktini

Tähän voit kirjoittaa sinua hoitavien terveyden- ja hammashuollon ammattilaisten nimet, puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet.

_____

_____

_____

Osallistumalla turvallisempaa hoitoa

Tämä opas on osa yhteistä työtä potilaan osallistumisen lisäämiseksi ja turvallisemman hoidon tarjoamiseksi. Sen on hallituksen toimesta laatinut Sosiaalhallitus (Socialstyrelsen) läheisessä yhteistyössä seuraavien organisaatioiden ja yritysten kanssa: Ruotsin kunnat ja maakäräjät (Sveriges Kommuner och Landsting), Vårdföretagarna, Famna, 1177 Vårdguiden, Terveyden- ja sairaanhoidon vastuulautakunta (Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd), Patientförsäkringen LÖF, Apotekens Service AB, potilaslautakunnat, potilasjärjestöt, eläkeläisjärjestöt, henkilöstö- ja ammattijärjestöt.

Tämä julkaisu on suojattu tekijänoikeuslain nojalla. Lainausten yhteydessä on lähde mainittava. Kuvien, valokuvien ja kaavioiden käyttöön vaaditaan tekijän suostumus. Julkaisu on saatavana pdf-muodossa Sosiaalihallituksen verkkosivustolta. Julkaisu voidaan pyynnöstä myös toimittaa muussa muodossa. Tiedustelut voi tällöin lähettää osoitteeseen: alternativaformat@socialstyrelsen.se

Julkaisunro 2015-6-65

Tarkistettu 1.6.2015, muutokset koskevat uutta potilaslakia.

Reviderad 2015-6-1, ändringarna gäller den nya Patientlagen.

10 hyvää neuvoa turvallisen hoidon toteutumiseksi

1. Valmistaudu hoitokontakteihisi.
2. Kerro vaivoistasi ja elintavoistasi.
3. Osallistu omaa hoitoasi koskevaan päätöksentekoon.
4. Kysy jatkohoidosta ja hoitotoimenpiteistä.
5. Pyydä kirjallista tietoa muistin tueksi.
6. Voit halutessasi ottaa läheisen henkilön mukaan.
7. Tutustu lääkehoitoosi, lääkkeiden vaikutuksiin sekä siihen, miksi sinun tulee käyttää niitä.
8. Pese kädet usein vähentääksesi infektioriskiä.
9. Pidä tupakkalakko leikkauksen yhteydessä.
10. Kerro, jos jossakin on sinusta tehty virhe.

Miksi saan oppaan?

Tämä opas on sinulle, jolla on tai jolle voi tulla toistuvia hoitokontakteja. Tavoitteena on lisätä mahdollisuuksiasi vaikuttaa hoitosi turvallisuuteen.

Oppaan ohjeet ja neuvot voivat auttaa sinua:

- saamaan tarvitsemaasi tietoa.
- antamaan hoitohenkilökunnalle heidän tarvitsemiaan tietoja.

Saat myös tietää, missä laeissa ja säännöksissä on määritelty oikeutesi terveydenhuollon ja hammashuollon potilaana. Oppaan lopussa kerrotaan, mistä voit saada lisätietoa.

Tietosi ja kysymyksesi ovat tärkeitä!

Olemalla valmistautunut ja tietoinen siitä, mitä tapahtuu ennen tutkimusta ja toimenpidettä ja niiden jälkeen, voit osaltasi vaikuttaa virheriskin ehkäisemiseen ja vähentämiseen. Voit parantaa hoidon turvallisuutta esimerkiksi kysymällä, jos et ymmärrä jotakin vastausta, ja kertomalla, jos sinusta jossakin on tehty joku virhe. On parempi kysellä liikaa kuin liian vähän.

Sisältö

Keskustelu

5

Tiedon antaminen ja vastaanottaminen

5

Kerro vaivoistasi ja elintavoistasi

6

Kerro mitä lääkkeitä käytät

7

Tutkimus

8

Ennen kuin voit saada diagnoosin ja hoitoehdotuksen

8

Tietoa kokeiden vastauksista ja tutkimustuloksista

9

Hoitotoimenpiteet

10

Eri päätöksiä ennen toimenpiteitä

10

Hoitosuunnitelma ja vakinainen hoitosuhde

12

Lääkitys

13

Leikkaus

14

Puudutus tai nukutus

15

Hyvä hygienia suojaa infektioilta

16

Seuranta

17

Kun sinulla ei enää ole suunniteltuja käyntejä

17

Apuvälineet ja muu päivittäinen tuki

18

Lait ja säännökset

19

Hoitohenkilökunnan velvollisuudet

19

Potilaskertomus on tärkeä osa turvallisuutta

22

Jos et ole tyytyväinen

24

Lisätietoa

27

Tietolähteitä

27

Keskustelu

Keskustelu luo pohjan turvalliselle hoitosuhteelle.

Tiedon antaminen ja vastaanottaminen

Hyvä tapaaminen ja keskustelu luovat pohjan turvalliselle hoitosuhteelle. On tärkeää välittää hoitohenkilökunnalle omat tietonsa vaivoistaan ja elintavoistaan.

Hoidon tulee perustua itsemääräämisoikeutesi kunnioittamiseen. Luottamuksellisesti keskustellen sinä ja henkilökunta voitte yhdessä päättää, kuinka saat parasta mahdollista hoitoa. Hoitohenkilöstöllä on lääketieteellinen osaaminen ja vastuu, mutta sinun täytyy myös saada tietää, kuinka voit osallistua hoitosuunnitteluun ja hoitoa koskeviin päätöksiin.

Kerro, jos haluat informaation jollakin erityisellä tavalla tai jos tarvitset tukea keskustelun aikana. Sinulla on oikeus vaatia, että tieto esitetään sinulle niin, että ymmärrät sen sisällön. Jos sinusta on vaikea ymmärtää tai puhua ruotsia, voit pyytää saada tulkin avuksesi. Kuuroille, kuurosokeille ja kuulovammaisille tulee tarjota tulkkia.

Hoitohenkilökunnan tiedotusvelvollisuus

Hoitohenkilökunnan tulee antaa sinulle yksilöityä tietoa. Sinun tulee muun muassa saada tietoa terveydentilastasi sekä tutkimus- ja hoitomenetelmistä.

Hammashuoltohenkilöstön tulee kertoa hampaittesi kunnosta sekä niistä hoitotavoista, jotka voivat tulla kyseeseen sinun kohdallasi.

Hammashuollon henkilöstön tulee myös kertoa hoitokustannuksista ennen hoidon aloittamista sekä kustannusten muutoksista ja muutosten syistä.

Kerro vaivoistasi ja elintavoistasi

Hoitohenkilökunnan täytyy löytää selitys vaivoillesi voidakseen tehdä diagnoosin ja ehdottaa hoitoa.

Elintavoistasi ja voinnistasi antamiesi tietojen perusteella hoitohenkilökunta voi saada alustavan kuvan vaivojesi ja oireittesi taustalla olevasta sairaudesta. Kuvaile siis niitä mahdollisimman tarkkaan.

Valmistaudu tapaamiseen tässä osiossa olevien kysymysten avulla. Se, onko kyse suunnitellusta vai päivystysluonteisesta käynnistä määrää, mitä kysymyksiä sinulle esitetään.

Nykyiset terveysongelmasi

- Mitä vaivoja sinulla on?
- Miten kauan sinulla on ollut vaivoja?
- Pahenevatko tai vähenevätkö oireet josskin yhteydessä?
- Mitä itse arvelet vaivojen aiheuttajaksi?
- Onko sinulla allergioita?
- Millaiset tottumuksesi ovat tupakoinnin, alkoholinkäytön, ruokailun ja liikunnan osalta?
- Onko sinulla tasapainovaikeuksia tai kaadutko helposti?
- Onko sinulla jokin infektio?
- Käytätkö apuvälineitä?

Aikaisemmat sairaudet tai hoito

- Oletko ollut vakavasti sairas?
- Oletko ollut sairaalassa hoidettavana?
- Onko sinulle tehty leikkaus tai joku muu hoitotoimenpide?
- Oletko saanut esimerkiksi proteesin tai onko sinulle tehty sydänläppäleikkaus?
- Onko suvussasi perinnöllisiä sairauksia?

Omat muistiinpanot

Kerro mitä lääkkeitä käytät

Voidakseen antaa mahdollisimman turvallista hoitoa hoitohenkilökunnan tarvitsee tietää, käytätkö lääkkeitä tai luontaislääkkeitä.

Aikaisemmin määrättyt lääkkeet, jotkut luontaislääkkeet ja käsikauppalääkkeet voivat vahvistaa tai heikentää sinulle määrättävien uusien lääkkeiden tehoa. Liian monen lääkkeen rinnakkain käytöllä tai joidenkin lääkkeiden yhdistelyllä voi olla omat vaaransa. Kerro, jos joku lääke ei sovi sinulle.

Voit pyytää lääkäriltäsi tai lääkkeen määränneeltä henkilöltä lääkeluettelon, josta ilmenee, mitä lääkkeitä sinulle on määrätty.

Apteekista voit saada luettelon apteekin tietokantaan tallennetuista lääkemääräyksistä (”Mina sparade recept”). Luettelo voi kuitenkin sisältää lääkkeitä, joita sinun ei enää pidä käyttää!

Valmistaudu käyntiin

Ennen kuin käyt terveystieteissä, vastaanotolla tai sairaalassa voit valmistautua siihen eri tavoin. Mieti, mitä asioita haluat ottaa esille ja kirjoita mielellään kysymykset paperille, jotta muistat esittää ne. Voit myös pyytää jonkun kirjoittamaan ne sinulle.

Kirjoita luettelo käyttämästäsi lääkkeitä tai ota lääkkeet mukaan, myös luontaislääkkeet ja käsikauppalääkkeet. Kerro, onko sinulla ns. Apo-Dos-lääkeannostelija.

Omat muistiinpanot

Tutkimus

Tutkimukset voivat antaa vastauksen vaivojesi aiheuttajasta.

Ennen kuin voit saada diagnoosin ja hoitoehdotuksen

Keskustelua tulee usein täydentää erilaisin kokein ja tutkimuksin, jotta hoitohenkilökunta voi tehdä diagnoosin ja ehdottaa hoitoa.

Joihinkin kokeisiin ja tutkimuksiin vaaditaan erilaisia valmisteluja. Tällöin saa useimmiten suullista ja kirjallista tietoa niistä. Jos et saa sitä, voit kysyä:

- Miksi koe otetaan?
- Miksi tutkimus tehdään?
- Onko riskejä?
- Onko muita vaihtoehtoja?
- Koska minut tutkitaan?
- Keneen otan yhteyttä, jos minua ei kutsuta?
- Miten voin valmistautua?
- Onko minun jälkeensä huomioitava jotakin?

Jos oman terveyskeskuksesi laboratoriossa tai vastaanotolla ei voida ottaa kokeita tai tehdä tutkimuksia, saat läheteen erikoislääkärin vastaanotolle, laboratorioon tai röntgenosastolle.

Mikä on lähete?

Lähete on esimerkiksi lääkärin lähettämä asiakirja, jolla sinut lähetetään toiseen yksikköön jotakin erityistä arviota, tutkimusta, koetta tai hoitoa varten. On tärkeää, että saat tietää, miksi lähete toimitetaan toiseen yksikköön, mihin yksikköön se lähetetään, miten kauan kutsun saaminen voi kestää ja kenen puoleen voit kääntyä, jos et saa kutsua tai vastausta.

Tietoa kokeiden vastauksista ja tutkimustuloksista

Tutkimuksen tai kokeenoton yhteydessä sinulle tulee ilmoittaa, milloin ja miten saat selville tutkimusten tai kokeiden tulokset.

Terveydenhuollon eri osa-alueet ovat usein mukana tutkimuksissa ja kokeiden otossa. Tällöin on olemassa riski, että koevastaukset ja tutkimustulokset eivät tavoita hoidostasi vastaavia henkilöitä. Voit vähentää tätä riskiä kysymällä esimerkiksi:

- Milloin ja miten saan tietää tulokset?
- Ketkä hoitohenkilökunnasta saavat tietää tulokset?
- Keneen otan yhteyttä, jos en saa tietää tuloksia tai jos minulla on kysyttävää?
- Mitä seuraavassa vaiheessa tapahtuu?

Kerro hoitohenkilökunnalle, jos et ymmärrä saamaasi tietoa. Voit myös pyytää tiedot kirjallisina.

Pitävätkö henkilötietosi paikkansa?

Henkilökunta kysyy nimeäsi ja henkilönumeroasi varmistaakseen, että kyse on oikean henkilön potilaskertomuksesta, koevastauksista tai tutkimus-tuloksista. Näin toimitaan, jotta ei sekoitettaisi keskenään henkilöitä, joilla on sama tai samankaltainen nimi. Muistuta tästä mielellään, jos henkilökunta unohtaa tiedustella.

Ota mielellään läheinen henkilö mukaan

Omaisien tai läheisten ystävän läsnäolo voi tuntua turvalliselta, kun sinua tutkitaan tai saat tärkeää tietoa hoidosta ja toimenpiteistä. Silloin useampi henkilö on kuullut, mitä on sanottu, ja sinulla on joku, jonka kanssa voit keskustella käynnin jälkeen.

Omat muistiinpanot

Hoitotoimenpiteet

Toimenpiteet vaativat usein paljon itseltäsi.

Eri päätöksiä ennen toimenpiteitä

Kun vaivojesi syy on selvitetty, voi hoidostasi vastaava henkilö ottaa kantaa siihen, mitä hoitoa sinulle tarjotaan, kuka hoidon antaa ja koska se voidaan aloittaa.

Sinulla on oikeus saada tietää mitä hoitoa voit saada sekä mitä hoitovaihtoehtoja sinulla on valittavana. Sinun tulee myös saada tietoa hoidon tarkoituksesta, toteutuksesta, mahdollisista sivuvaikutuksista tai muista riskeistä sekä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä odotettavissa olevista tuloksista.

Henkilökunta saa tarjota vain lääketieteellisesti perusteltua hoitoa, joka on tieteen ja ns. kokemusperäisten käytäntöjen mukaista.

Osallistu hoitoasi ja sinulle tehtäviä toimenpiteitä koskeviin päätöksiin

Hoito on toteutettava yhteisymmärryksessä kanssasi. Siksi tarvitset tietoa, voidaksesi osallistua hoitoasi koskeviin päätöksiin. Kysy, jos et ymmärrä jotakin tai jos haluat lisätietoa. Sano henkilökunnalle, jos jossakin on sinusta toimittu väärin.

Terveydenhuollon tiedotusvelvollisuus

Hoitohenkilökunnan tulee antaa sinulle tietoa tarjolla olevista hoitovaihtoehtoista, mahdollisuuksistasi valita hoidontarjoaja ja suorittaja julkisen rahoituksen piirissä olevasta terveyden- ja sairaanhoidosta sekä siitä, miten kauan joudut odottamaan hoitoa.

Jos sinulla on hengenvaarallinen tai erityisen vakava sairaus tai vamma, voit saada uuden lääketieteellisen arvion omassa tai jossakin toisessa maakärjäkunnassa.

Hammashuollon henkilökunnan tulee kertoa sinulle sinun kohdallasi mahdollisesti ajankohtaisista hoitomenetelmistä.

Kysymyksiä esitettäväksi

Jos mieltäsi askarruttaa jokin hoitoosi liittyvä asia, voit kysyä esimerkiksi:

- Mitä hoitovaihtoehtoja on olemassa?
- Mitkä ovat niiden edut ja haitat?
- Mitä tapahtuu, jos en saa mitään hoitoa?
- Onko hoidolla sivuvaikutuksia tai riskejä?
- Mistä tiedän, että hoito tehoaa?
- Koska hoito alkaa?
- Kuinka kauan hoito kestää?
- Mitä minun itse on huomioitava tai tehtävä, jotta lopputulos olisi paras mahdollinen?
- Keneen voin ottaa yhteyttä, jos jokin asia askarruttaa minua?
- Mistä löydän lisätietoa sairaudestani ja sen hoidosta?

Kun vaihdat hoitoyksikköä

Kun vastuu hoidostasi siirtyy joltakin toimintayksiköltä toiselle, voi käydä niin, että osa sinua ja hoitoasi koskevista tiedoista ei päädy perille. Siksi sinun ei pidä olettaa, että uuden hoitoyksikön henkilökunta on saanut kaikki tiedot. Kerro tärkeät asiat, ja jos jokin asia askarruttaa mieltäsi tai vaikuttaa olevan vialla, sano siitä henkilökunnalle.

Kirjallinen tieto lisää turvallisuutta

Monet eri henkilöt ja toimintayksiköt voivat osallistua hoitoosi ja sen vaatimiin toimipiteisiin. Mitä useampi osallinen, sitä suurempi on riski, että syntyy hoitosi turvallisuutta vaarantavia epäselvyyksiä ja väärinkäsityksiä. Pyydä kirjallista tietoa, kirjoita suullisesti saatu tieto paperille tai pyydä jotakin henkilöä auttamaan sinua siinä. Näin väärinkäsitysten vaara pienenee.

Omat muistiinpanot

Hoitosuunnitelma ja vakinainen hoitosuhde

Jos sairaalasta päästyäsi tarvitset edelleen apua, sinulle tulee laatia ja vahvistaa hoitosuunnitelma, jotta hoitosi olisi mahdollisimman turvallista.

Sinun, jonkun läheisesi tai teidän yhdessä pitäisi osallistua hoidon suunnitteluun. Hoitosuunnitelman lisäksi sairaalan antaman tiedon tulee muun muassa sisältää seuraavat tiedot:

- ketkä ovat vastanneet hoidostasi ja siihen liittyvistä toimenpiteistä
- nykyinen terveydentilasi ja millaisena sinä itse koet sen
- terveydentilaasi mahdollisesti liittyvät riskit.

On myös muita tilanteita, jolloin sinua hoitavien on yhdessä sinun kanssasi laadittava hoitosuunnitelma, esimerkiksi silloin, kun kyse on psykiatrisesta pakkohoidosta.

Jos tarvitset sekä sairaanhoito- että sosiaalipalveluja, maakäräjät ja kunta voivat yhdessä kanssasi laatia sinulle yksilöllisen suunnitelman tarpeidesi turvaamiseksi.

Hammashuollossa laaja-alaisempia toimenpiteitä tarvitsevilla potilailla on oikeus saada kirjallinen hoitosuunnitelma. Siinä on muun muassa oltava tiedot hoitoehdotuksesta, voitko saada korvausta toimenpiteistä ja hoidonantajan hinnat.

Vakinainen hoitosuhde

Jos sinulla on useita hoitosuhteita, toiminnanjohtaja voi nimetä sinulle vakinaisen yhteyshenkilön, jotta saisit mahdollisimman turvallista hoitoa. Nimetty henkilö voi auttaa eri toimenpiteiden koordinoimisessa ja välittää yhteyksiä. Voit myös itse pyytää, että joku henkilökunnasta nimetään vakinaiseksi yhteyshenkilöksi. Jos olet psykiatrisessa pakkohoidossa, sinulla on oikeus saada tukihenkilö, joka voi muun muassa auttaa sinua henkilökohtaisissa kysymyksissä pakkohoidon aikana.

Omat muistiinpanot

Lääkitys

Jos sinua hoidetaan lääkkeillä, sinun täytyy saada tietää, miksi ne on määrätty, kuinka ne vaikuttavat, kuinka suuri annos sinun tulee ottaa sekä millä tavalla, milloin ja kuinka kauan sinun tulee käyttää niitä.

Tarvitset myös tietoa lääkkeittesi mahdollisista sivuvaikutuksista ja ruoan, juomien ja muiden lääkkeiden vaikutuksista niiden tehoon.

Kun sinulla on tietoa lääkkeistäsi, huomaat helpommin odottamattomat reaktiot ja sivuvaikutukset.

Jos olet hoidettavana sairaalassa, erityisessä hoitoasunnossa tai saat hoitoa kotona ja hoitohenkilökunta antaa sinulle lääkkeitä, sinun kannattaa kertoa heille, jos

- jokin lääke ei näytä samanlaiselta kuin yleensä
- saamasi lääkkeen määrä poikkeaa tavanomaisesta annoksesta
- lääke annetaan tavanomaisesta poikkeavana ajankohtana.

Lisätietoja lääkkeistä

Lisätietoja lääkkeistä löydät verkkosivuilta:

www.fass.se

Tietoa Ruotsissa hyväksytyistä lääkkeistä. "Min Fass"-osioon voit koota muun muassa tietoa käyttämästäsi lääkkeistä.

www.lakemedelsverket.se/allmanhet

Tietoa lääkkeistä, joilla on vastaava vaikutus.

www.tlv.se

Tietoa lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden hinnoista.

www.1177 Vårdguiden

Tietoa eri sairauksien hoitoon käytettävistä lääkkeistä.

Samoilla lääkeaineilla voi olla eri nimiä

Apteekista saatavan lääkkeen nimi voi joskus poiketa reseptiin kirjoitetun lääkkeen nimestä. Mikäli saatavana on toisen valmistajan vastaava, mutta halvempi lääke, apteekin tulee tarjota sitä. Tarjottavalla lääkkeellä täytyy olla samat ainesosat ja sama teho.

Joskus lääkettä ei saa vaihtaa, mikä on tällöin merkitty lääkemääräykseen. Voit kieltäytyä vaihdosta, mutta sinun täytyy siinä tapauksessa maksaa halvemmän lääkkeen ja lääkemääräyksen merkityn lääkkeen välinen hintaero.

Kysy mielellään apteekin henkilökunnalta, jos joku saamiisi lääkkeisiin liittyvä asia on jäänyt sinulle epäselväksi.

Lääkehoitosi seuranta

On tärkeää, että seuraat yhdessä hoidostasi vastaavan lääkärin kanssa, kuinka käytät lääkkeitäsi ja kuinka ne vaikuttavat. Voit itse pyytää lääkkeiden tarkistusta. Käytte silloin muun muassa läpi vointisi, oireesi ja käyttämäsi lääkkeet. Puhutte myös lääkkeiden tehosta, ja sinulta kysytään, onko sinulla ollut sivuvaikutuksia. Kun tarkastus on tehty, saat päivitetyn lääkeluettelon. Uuden hoitokontaktin tai sairaalahoidon yhteydessä hoitohenkilökunnan tarvitsee käydä läpi käyttämäsi lääkkeet. Tällöin he ottavat selvää, mitä lääkkeitä sinulle on määrätty ja mitä lääkkeitä käytät. Saat tietoa muutoksista ja niiden syistä sekä ajantasaisen lääkeluettelon.

Huolehdi hampaistasi ja suuhygieniastasi

Monet lääkkeet aiheuttavat suun kuivumista, mikä lisää hampaiden reikiintymisriskiä. Hampaiden säännöllinen harjaus ja hyvä suuhygienia ovat erityisen tärkeitä, kun sairastat. Juo mieluiten vettä, jos sinua janottaa.

Leikkaus

Leikkaukset tehdään useimmiten sairaaloissa, lähisairaaloissa tai erikoisvastaanotoilla. Monet pienemmät toimenpiteet tehdään päivän aikana, ns. päiväkirurgiana.

Ennen leikkausta sinun tulee saada tietoa toimenpiteestä, mutta voit myös itse esittää kysymyksiä. Sinun tarvitsee tietää, miksi sinut leikataan ja mitä sinun tulee tehdä ennen leikkausta ja sen jälkeen. Kysy esimerkiksi:

- Mitä minun pitäisi tietää tai huomioida ennen leikkausta ja sen jälkeen?
- Mitä voin itse tehdä, jotta leikkaus onnistuisi mahdollisimman hyvin?
- Liittyykö leikkaukseen riskejä?
- Millaista tulosta voin odottaa?
- Miten kauan toipuminen kestää?
- Miten käytän lääkkeitäni leikkauksen yhteydessä?

Tarkista elintapasi

Leikkauksen jälkeisten komplikaatioiden estämiseksi vaaditaan usein elintapojen muuttamista. Omatoiminen harjoittelu tai toiminta- tai fysioterapeutin johdolla tapahtuva harjoittelu saattaa olla välttämätöntä. Ennen joitakin leikkauksia tai niiden jälkeen, voit joutua muuttamaan tupakointi- ja ruokatottumuksiasi.

Pidä tupakkalakko leikkauksen yhteydessä

Jos vältät tupakointia 4–8 viikkoa ennen leikkausta ja 6 viikkoa sen jälkeen, niin haavasi paranevat nopeammin ja toivot helpommin. Samalla vähennät myös esimerkiksi leikkaushaavan infektioriskiä ja keuhkotulehduksen riskiä. Pyydä mielellään tukea tupakasta vieroittamiseen. Lisätietoa saat osoitteesta www.enrokfrioperation.se

Puudutus tai nukutus

Joissakin toimenpiteissä on käytettävä erityyppisiä puudutusmenetelmiä tai nukutusta (narkoosia).

Kun sinut puudutetaan tai nukutetaan, henkilökunnan täytyy riskien välttämiseksi tietää:

- onko sinulla allergioita
- käytätkö lääkkeitä
- onko sinulla hammasproteesi, heikosti kiinnittyneitä hampaita tai lävistys esimerkiksi suussa tai kielessä
- onko sinut nukutettu aikaisemmin ja miten silloin reagoit.

Voit ennen leikkausta kysyä eri puudutusmahdollisuuksista ja niiden eduista ja haitoista. Kysy myös leikkauksen jälkeisestä voinnista, tuleeko sinulle kipuja tai pahoinvointia. Jos nukutus pelottaa sinua, ota esille sinua huolestuttavat asiat.

Ota selville kenen puoleen voi kääntyä, jos sinulle kotiin tultuasi tulee esimerkiksi kipuja tai muita leikkauksen jälkeisiä ongelmia.

Kerro, jos sinulla on kipuja tai huono olo

Jos sinulle tulee kipuja, pidä huolta siitä, että henkilökunta saa tietää niistä ja missä kohdin niitä esiintyy, jotta he voisivat auttaa sinua parhaalla mahdollisella tavalla. Sinulla on oikeus olla mahdollisimman kivuton ja voida mahdollisimman hyvin. Kun tarvitset kivunlievitystä, ota asia esille.

Hyvä hygienia suojaa infektioilta

Infektioiden ehkäisemiseksi henkilökunnan on noudatettava määrättyjä sääntöjä.

Voi olla hyvä tuntee nämä säännöt ja muistuttaa henkilökuntaa, jos epäilee, ettei niitä noudateta. Henkilökunnan tulee muassa

- käyttää lyhytaihaisia työvaatteita
- olla käyttämättä kelloja ja koruja käsissä ja ranteissa
- desinfioida kädet ennen suoraa kosketusta potilaan kanssa ja sen jälkeen
- käyttää kertakäyttöesiliinaa tai suojatakia sekä kertakäyttökäsineitä, jos ne voivat joutua kosketuksiin esimerkiksi veren tai virtsan kanssa.

Ennen joitakin tutkimuksia ja toimenpiteitä, esimerkiksi leikkausta, saat tietoa siitä, miten itse valmistaudut käymällä suihkussa ja pesemällä itsesi erityisillä desinfiointiaineilla.

Puhtaat kädet pienentävät infektioriskiä

Pese kädet saippualla ja vedellä wc:ssä käynnin jälkeen ja ennen ruokailua. Kuivaa kädet paperipyyhkeellä. Yski ja aivasta kyynärtaipeeseen, ei käteen.

Omat muistiinpanot

Seuranta

Seuranta on tärkeä osa sinun vastuutasi.

Kun sinulla ei enää ole suunniteltuja käyntejä

Kun sinut kotiutetaan sairaalasta tai sinulla ei enää ole käyntiaikoja terveyskeskuksessa tai muulla vastaanotolla, sinun täytyy tietää, mitkä asiat sinun tulee huomioida.

Sinun tarvitsee muun muassa tietää, mitä jatkossa on odotettavissa ja kuinka hoidat itseäsi parhaalla mahdollisella tavalla. Voitko itse tehdä jotakin välttyäksesi uusilta vaivoilta? Voit esimerkiksi kysyä:

- Onko minun jatkossa tarkkailtava erityisesti jotakin asiaa?
- Onko jotakin sellaista, jota minun ei pitäisi tehdä esimerkiksi käyttämieni lääkkeiden tai saamani hoidon vuoksi?
- Kuka vastaa reseptieni uusimisesta?
- Mitä teen, jos minulle tulee taas vastaavanlaisia vaivoja? Keneen otan siinä tapauksessa yhteyttä?
- Voinko saada ohjeita siitä, kuinka voin harjoitella tai muuttaa elintapojani?
- Onko olemassa potilasyhdistystä tai tukiryhmää, johon voin ottaa yhteyttä?

Kerro kokemuksistasi

Voit jakaa hoidosta saamiasi kokemuksia eri tavoin, esimerkiksi kirjoittamalla päiväkirjaa ja kertomalla henkilökunnalle, mikä on tuntunut hyvältä ja mikä vähemmän hyvältä. Hyödynnä myös mahdollisuuttasi vaikuttaa hoitoon, jos saat kyselyn, jossa tiedustellaan sinun mielipiteitäsi ja kokemuksiasi.

Omat muistiinpanot

Apuvälineet ja muu päivittäinen tuki

Jos olet toimintarajoitteinen, voit tarvita apuvälineitä, jotka helpottavat elämääsi ja tekevät arjesta turvallisemman. Voit myös tarvita apuvälineitä hoidossasi ja kuntoutuksessasi.

Sairaalassa tai avohoidossa saadun hoidon jälkeen voit ehkä tarvita erilaista tukea voidaksesi elää mahdollisimman turvallista elämää. Tuki voi olla esimerkiksi kotisairaanhoidoa, kotipalvelua, kuljetuspalvelua tai apuvälineitä. Tiedustele yhteyshenkilöiltäsi, kuraattorilta tai terveydenhoitajalta, kuinka voit hakea eri tukitoimia.

Apuvälineitä koskevat säännöt voivat vaihdella

Maakäräjät, alueet ja kunnat tarjoavat muun muassa kuntoutusta ja apuvälineitä. Niitä koskevat säännöt voivat vaihdella, koska kaikki maakäräjät, alueet ja kunnat tekevät omat päätöksensä ja omat apuvälinehankintansa. Toiset apuvälineet ovat ilmaisia ja toisista joudut maksamaan. Joitakin apuvälineitä voi lainata veloituksetta ja joitakin saa vuokrata. Usein lääkärit, toimintaterapeutit, terveydenhoitajat, fysioterapeutit ja logopedit kirjoittavat määräyksen apuvälineiden hankintaa varten.

Tietoa apuvälineistä

Hoitohenkilökunnan tulee antaa toimintarajoitteisille tietoa saatavana olevista apuvälineistä. Kun toimintarajoitteisille on saatavana erilaisia apuvälineitä, on potilaan saatava valita hänelle mieluisin vaihtoehto. Potilaan tulee saada valitsemansa apuväline, jos se on perusteltua hänen tarpeensa ja apuvälineen kustannukset huomioon ottaen.

(potilaslain 3 luvun 1 § ja 7 luvun 2 §, terveyden- ja sairaanhoidolain 3 a § ja 3 b §)

Omat muistiinpanot

Lait ja säännökset

Hyvä ja turvallinen hoito on laissa säädetty perusvaatimus.

Hoitohenkilökunnan velvollisuudet

Hoidostasi vastaavan hoitohenkilökunnan on noudatettava lakeja, säännöksiä ja määräyksiä. Valtiopäivät säätävät lait. Säännöksiä ja määräyksiä laativat muun muassa hallitus ja Sosiaalhallitus.

Terveydenhuollon ja hammashuollon perusvelvollisuuksista on säädetty potilaslaissa, terveyden- ja sairaanhoitolaissa, hammashuoltolaissa, potilas-turvalaissa, potilastietolaissa ja julkisuus- ja salassapitolaissa. Seuraavassa katsaus potilaan asemaan näissä laeissa.

Terveydenhuollon sekä hammashuollon tavoitteet

Terveydenhuollon tavoitteena on antaa koko väestölle hyvää hoitoa yhtäläisin ehdoin. Hoito on annettava kaikkien ihmisten samanarvoisuutta ja kunkin yksittäisen ihmisen yksityisyyttä kunnioittaen. Etusija on annettava henkilölle, jonka terveyden- ja sairaanhoidon tarve on suurin. Hammashuollon tavoitteena on hyvä hammasterveys ja hammashoito samoin ehdoin koko väestölle.

(potilaslain 1 luvun 6 §, terveyden- ja sairaanhoitolain 2 §, hammashuoltolain 2 §)

Voiko velvollisuuksista valittaa?

Ruotsilla ei ole mitään varsinaista oikeuksia säätelevää lainsäädäntöä terveyden- ja sairaanhoidossa. Siksi tyytymättömyyttään ei voi valittaa tuomioistuimelle, poikkeuksina ovat kuitenkin esimerkiksi oikeus tutustua potilaskertomukseensa ja tietyt pakkohoidon päätökset. Potilaan asemaa säätelevät lait ovat kuitenkin voimakkaasti ohjaavia. Hyvän ja turvallisen hoidon tavoitteiden ja vaatimusten täyttymistä seurataan terveydenhuollossa ja kansallisesti. Hoidon ja hoivan tarkastuslaitos (Inspektionen för vård och omsorg, IVO) tarkastaa, että toimintaa harjoitetaan lakien ja säännösten mukaisesti ja että henkilökunta noudattaa niitä.

(potilasturvalain 7 luku)

Hyvä hoito

Hyvän terveyden- ja sairaanhoidon vaatimukset merkitsevät muun muassa, että

- turvallisen hoidon tarpeesi tyydytetään
- hoidon on oltava helposti saatavissa
- itsemääräämisoikeuttasi ja loukkaamattomuuttasi kunnioitetaan
- hyviä suhteita sinun ja henkilökunnan välillä edistetään
- jatkuvuuden ja turvallisuuden tarpeesi tyydytetään
- hygienian on oltava hyvä.

Hoito ja toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisimman suuressa määrin yhteisymmärryksessä sinun, potilaan kanssa.

(potilaslain 5 luvun 1 §, terveyden- ja sairaanhoitolain 2 a §, potilasturvallain 6 luvun 1 §)

Hyvä hammashuolto

Hammashuollon on täytettävä hyvän hammashuollon vaatimukset. Sen on oltava hyvälaatuista, hyvän hygieniakäytännön mukaista ja sen painopisteenä on oltava erityisesti ennalta ehkäisevät toimenpiteet. Sen tulee muun muassa

- tyydyttää turvallisen hoidon tarpeesi
- olla helposti saatavissa
- kunnioittaa itsemääräämisoikeuttasi ja loukkaamattomuuttasi
- edistää hyviä suhteita sinun ja hammashoitohenkilökunnan välillä
- olla mahdollisimman suuressa määrin suunniteltu ja toteutettu yhteisymmärryksessä sinun, potilaan kanssa
- kertoa sinulle hampaidesi terveydentilasta ja käytettävissä olevista hoitotoimenpiteistä.

(hammashuoltolain 3 §, 3 a § ja 3 b §)

Valinnanvapaus perusterveydenhuollossa ja muussa avohuollossa

Perusterveydenhuolto ja muu avohuolto on järjestettävä niin, että sinä (joka kuulut maakäräjäkuntasi terveyden- ja sairaanhoidon vastuun piiriin) saat valita itsellesi julkisesti rahoitetun avohoidontarjoajan joko omasta maakäräjäkunnastasi tai sen ulkopuolelta.

(potilaslain 9 luvun 1 §, sairaanhoito- ja terveydenhoitolain 4 § ja 5 §)

Vakinainen hoitosuhde

Sinun tulee saada tuntee olosi turvalliseksi, ja hoitosi tulee olla mahdollisimman yhtenäistä ja koordinoitua. Sinulla on oikeus saada vakinainen hoitosuhde, yhteyshenkilö, joka voi auttaa sinua eri tavoin. Voit myös valita vakinaisen lääkärin perusterveydenhuollossa.

20 *(potilaslain 6 luvun 1 §, 2 § ja 3 §, terveyden- ja sairaanhoitolain 5 § ja 29 a §)*

Ymmärrettävää tietoa

Terveyden- ja sairaanhoidon henkilökunnan on annettava sinulle tietoa

- terveydentilastasi
- olemassa olevista tutkimus- ja hoitomenetelmistä
- toimintarajoitteisten saatavilla olevista apuvälineistä
- milloin voit odottaa saavasi hoitoa
- odotettavissa olevasta hoitoketjusta
- olennaisista komplikaatioiden ja sivuvaikutusten riskeistä
- jälkihoidosta
- menetelmistä sairauksien tai vammojen ehkäisemiseksi
- mahdollisuudesta valita hoitovaihtoehto, vakinainen lääkäriyhteys sekä hoidontarjoaja ja hoidonsuorittaja julkisesti rahoitetun terveyden- ja sairaanhoidon piiristä
- mahdollisuudesta saada uusi lääketieteellinen arvio ja vakinainen hoitoyhteys
- hoitotakuusta
- mahdollisuudesta saada Ruotsin vakuutuslainsäädännön (Försäkringskassan) tietoa hoidosta toisessa ETA-maassa tai Sveitsissä.

Tiedon on oltava yksilöllisesti sopeutettua. Jos et itse voi vastaanottaa tietoa, se tulee yleensä antaa läheisellesi.

Hammashoitohenkilökunta on velvollinen kertomaan sinulle hampaidesi terveydestä ja käytettävissä olevista hoitomenetelmistä. Hammashoitohenkilökunnan on myös kerrottava sinulle kustannuksista ennen tutkimuksen tai hoidon aloittamista sekä ilmoitettava mahdolliset kustannusten muutokset ja niiden syyt.

(potilaslain 3 luvun 1 §, 2 §, 4 § ja 6 §, terveyden- ja sairaanhoitolain 2 b §, potilasturvallisuuden 6 luvun 6 §, hammashuoltolain 3 b § ja 4 §)

Hoidon valinta

Kun tarjolla on useampia tieteellisten ja kokemusperäisten käytäntöjen mukaisia hoitovaihtoehtoja, tulee hoidostasi vastaavan henkilön myötävaikuttaa siihen, että voit valita haluamasi hoidon. Sinun on saatava valitsemaasi hoitoa, jos se on perusteltua sairautesi tai vammasi sekä hoidon kustannukset huomioon ottaen.

(potilaslain 7 luvun 1 §, potilasturvallisuuden 6 luvun 7 §)

Uusi lääketieteellinen arvio

Jos sinulla on hengenvaarallinen tai erityisen vakava sairaus tai vamma, sinun tulee saada uusi lääketieteellinen arvio (second opinion). Sinulle tulee tarjota hoitoa uuden arvion pohjalta, jos

1. hoito on tieteellisten ja kokemusperäisten käytäntöjen mukaista ja
2. se on perusteltua ajankohtainen sairaus tai vamma ja hoitokustannukset huomioon ottaen.

Hoidostasi vastaavan henkilön tulee myötävaikuttaa siihen, että saat uuden arvion saman tai toisen maakärjäkunnan alueelta.

(potilaslain 8 luvun 1 §, terveyden- ja sairaanhoitolain 3 a §, potilasturvallain 6 luvun 7 §)

Yhteys ja hoitoon pääsy määräajassa

Maakäräjien tulee tarjota asukkailleen hoitotakuu. Se tarkoittaa, että määräajan kuluessa

- saat yhteyden perusterveydenhuoltoon
- voit käydä lääkärissä perusterveydenhuollon piirissä
- voit käydä erikoisalan lääkärin vastaanotolla
- saat suunniteltua hoitoa.

Hoitotakuun piiriin ei kuulu se, annetaanko hoitoa tai mitä hoitoa voi saada.

(potilaslain 2 luvun 3 §, terveyden- sairaanhoitolain 3 g §)

Potilaskertomus on tärkeä osa turvallisuutta

Potilaskertomuksen tarkoituksena on ennen kaikkea edistää hyvää ja turvallista hoitoa.

Potilaskertomuksen tulee sisältää hyvän ja turvallisen hoidon edellyttämät tiedot. Siitä tulee muun muassa ilmetä, mitä tietoa olet saanut ja mitä päätöksiä hoidossasi on tehty.

(potilastietolain 3 luku)

Oikeutesi lukea potilaskertomuksesi

Sinulla on pääsääntöisesti oikeus tutustua omaan potilaskertomukseesi. Jos potilaskertomuksen saa luovuttaa kokonaan tai osittain, voit lukea sen paikan päällä tai saada siitä kopion. Kopioista voit joutua maksamaan. Jos et ymmärrä jotakin, pyydä siihen selitystä.

Jos joku potilaskertomuksen tieto on sinusta väärä tai harhaanjohtava, se on merkittävä kertomukseen. Voit puhua merkinnästä vastaavan henkilön kanssa.

Oikeudestasi tutustua potilaskertomukseesi säädetään useissa julkisesta ja yksityisestä hoidosta annetuissa laissa.

Kielteisestä päätöksestä voi valittaa

Julkisessa hoidossa voit pyytää kirjallisen päätöksen, jos et saa tutustua potilaskertomukseesi. Voit valittaa päätöksestä kamarioikeuteen. Yksityisessä hoidossa potilaskertomuksesta vastaavan henkilön tulee siirtää asia edelleen Hoidon ja hoivan tarkastuslaitokselle (Inspektionen för vård och omsorg, IVO), jos hän katsoo, että potilaskertomusta tai osaa siitä ei tule luovuttaa. Jos myös IVO päätyy kielteiseen ratkaisuun, voit valittaa päätöksestä kamarioikeuteen.

Useat tahot saattavat tarvita potilaskertomustasi

Hoitosi saattaa käsittää yhteyksiä hoidon eri osa-alueiden välillä. Mahdollisimman turvallisen hoidon varmistamiseksi monen hoitoosi osallistuvan tarvitsee ehkä tutustua potilaskertomukseesi. Pääsääntöisesti sinulla itselläsi on kuitenkin mahdollisuus päättää, voidaanko potilaskertomuksesi tietoja siirtää eri toimipisteiden välillä.

(potilastietolain 4 luku, potilaslain 5 luvun 1 §)

Salassapitovelvollisuus suojaa tietojasi

Tietoja terveydentilastasi tai muista henkilökohtaisista olosuhteistasi ei pääsääntöisesti saa luovuttaa esimerkiksi muille hoidontarjoajille ilman suostumustasi.

(potilaslain 5 luvun 1 §, potilastietolain 6 luku, potilasturvalain 6 luvun 12–16 §, julkisuus- ja salassapitolain 25 luku)

Hoidontarjoajan ja terveydenhuollon henkilökunnan määritelmät

Lainsäädännössä viitataan joskus hoidontarjoajan ja joskus terveydenhuollon henkilökunnan vastuuseen. Hoidontarjoajalla tarkoitetaan valtion viranomaista, maakäräjäkuntaa ja kuntaa sekä muuta juridista henkilöä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka tarjoaa terveyden- ja sairaanhoitoalan palveluja.

Terveydenhuollon henkilökunnalla tarkoitetaan muun muassa henkilöitä, joilla on terveyden- ja sairaanhoitoalan ammattipätevyys sekä henkilöitä, jotka työskentelevät sairaaloissa ja muissa hoitolaitoksissa ja osallistuvat potilaiden hoitoon. Myös joidenkin esimerkiksi apteekkien, hälytyskeskusten ja sairaanhoidon neuvonnan palveluksessa olevien katsotaan kuuluvan terveydenhuollon henkilökuntaan.

(potilasturvallain 1 luvun 3 § ja 4 §)

Jos et ole tyytyväinen

Potilaana sinulla on aina oikeus esittää mielipiteesi hoidosta. Näin voit omalta osaltasi edistää hoidon turvallisuutta.

Jos olet mielestäsi saanut väärää hoitoa tai sinulle on tehty vääriä toimenpiteitä, sinun tulee ensisijaisesti kääntyä sinua hoitaneen vastaanoton tai osaston puoleen. Heidän tulee selvittää, mitä on tapahtunut. Jos sinulle on aiheutunut hoitovahinko, he kertovat, miten he toimivat sen toistumisen välttämiseksi. Voit myös ottaa yhteyttä potilaslautakuntaan tai tehdä ilmoituksen Hoidon ja hoivan tarkastuslaitokselle (Inspektionen för vård och omsorg, IVO).

Näin toimii potilaslautakunta

Jokaisella kunnalla, maakäräjäkunnalla ja alueella on yksi tai useampia potilaslautakuntia. Niistä voidaan myös käyttää nimitystä luottamuslautakunta. Ne ovat itsenäisiä ja puolueettomia elimiä. Niiden puoleen voit kääntyä, jos haluat esittää kysymyksiä, mielipiteitä, valituksia tai ehdotuksia, jotka koskevat maakäräjien tai kunnan tai näiden yhteistyökumppanien järjestämää terveyden- ja sairaudenhoitoa. Sama pätee maakäräjien järjestämään tai rahoittamaan hammashuoltoon. Potilaslautakunta kuuntelee sinua, selvittää tilanteen ja ehdottaa ratkaisuja ja yhteyksiä. Yhteystiedot ovat puhelinluettelossa tai kunnan, maakäräjien tai alueen verkkosivuilla.

Yksityishammaslääkärien neuvontapalvelu ja luottamuslautakunnat

Yksityishammaslääkärien neuvontapalveluun (Privattandvårdsupplysningen) voit ottaa yhteyttä, kun sinulla on kysyttävää hammashoidosta, kun etsit hammaslääkärinä tai haluat valittaa Privattandläkarna-toimialajärjestön jäsenestä.

Täältä saa usein heti apua, neuvontaa ja opastusta. Valitusasiat käsitellään paikallisessa luottamuslautakunnassa. Paikallisen lautakunnan päätöksestä voi valittaa keskusluottamuslautakunnalle. Lisätietoa: www.ptl.se.

Näin toimii Hoidon ja hoivan tarkastuslaitos (Inspektionen för vård och omsorg, IVO)

Terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat valitukset voi myös tehdä IVO:lle. Sinun ei tarvitse ilmoittaa eikä tietää, kuka virheen on tehnyt tai mikä hoitovahingon on aiheuttanut. IVO pyrkii selvittämään, miksi virhe tapahtui ja mitä hoidon-tarjoajan tarvitsee tehdä sen toistumisen välttämiseksi. Kahta vuotta vanhempia tapahtumia ei yleensä selvitetä.

Jos hoidontarjoaja ei korjaa puutteita, IVO voi muun muassa määrätä tämän korjaamaan puutteet tai kieltää toiminnan jatkamisen. IVO voi myös vaatia laillistetulle henkilökunnalle kolmen vuoden koeajan. Jos henkilö selvityksen perusteella on selvästi sopimaton harjoittamaan ammattiaan, voi IVO vaatia toimiluvan peruuttamista ilman koeaika. Koeajasta ja toimiluvan peruuttamisesta päättää Terveyden- ja sairaanhoidon vastuulautakunta (Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN).

Lisätietoa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevien valitusten ilmoittamisesta saat osoitteesta www.ivo.se

Mikä on hoitovahinko?

Hoitovahingolla tarkoitetaan kärsimystä, ruumiillista tai psyykkistä vahinkoa tai sairautta ja kuolemantapausta, joka on aiheutunut hoidosta ja joka olisi voitu välttää. (potilasturvallain 1 luvun 5 §)

Tietoa hoitovahingon tapahduttua

Jos sinulle aiheutuu hoitovahinko, on hoidontarjoajan pikimmiten kerrottava sinulle

- hoitovahingon aiheuttaneesta tapahtumasta
- mitä aiotaan tehdä vastaavan tapahtuman toistumisen ehkäisemiseksi
- mahdollisuudestasi tehdä valitus IVO:lle
- mahdollisuudestasi vaatia korvausta
- potilaslautakuntien toiminnasta.

(potilaslain 11 luvun 2 §, potilasturvallain 3 luvun 8 §)

Hoidontarjoajan tulee tavallisen käytännön mukaan ilmoittaa sinulle, onko IVO:lle ilmoitettu tapahtumasta, joka on aiheuttanut tai olisi voinut aiheuttaa

vakavan hoitovahingon (lex Maria). Saat tällöin myös mahdollisuuden kertoa oman näkemyksesi tapahtumasta. Jos tietoa ei voida antaa sinulle, se annetaan läheisellesi.

(potilasturvallain 3 luvun 5 §, SOSFS 2005:28)

Mahdollisuus osallistua

Hoidontarjoajan tulee antaa potilaille ja heidän läheisilleen mahdollisuus osallistua potilasturvallisuustyöhön.

(potilaslain 11 luvun 4 §, potilasturvallain 3 luvun 4 §)

Taloudellinen korvaus

Mikäli haluat hakea taloudellista korvausta hoitovahingosta, sinun tulee käännyä sen vakuutusyhtiön puoleen, jonka kanssa hoidontarjoaja on tehnyt potilasvakuutussopimuksen:

- Maakaräjien kustantama hoito: Patientförsäkringen LÖF, verkkosivusto: www.patientforsakring.se.
- Muu terveyden- ja sairaanhoito: käänny hoidontarjoajan puoleen saadaksesi selville, missä yhtiössä tämä on vakuutettu.
- Jos hoidontarjoajalla ei ole potilasvakuutusta, ota yhtettä potilasvakuutusyhdistykseen: Patientförsäkringsföreningen, verkkosivusto: www.pff.se.
- Jos hoitovahinko on aiheutunut lääkkeestä, ota yhteyttä lääkevakuutukseen: Läkemedelsförsäkringen, verkkosivusto: www.lakemedelsforsakringen.se.

Ilmoitus syrjintäasiamiehelle

Syrjintäasiamiehelle (Diskrimineringsombudsmannen) voit tehdä ilmoituksen, jos katsot tulleesi syrjityksi sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun, etniseen ryhmään kuuluvuuden, uskonnon tai muun uskonkäsityksen, toimintarajoitteen, seksuaalisen suuntautumisen tai iän vuoksi. Voit ottaa yhteyttä syrjintäasiamieheen puhelimitse: 08-120 20 700. Lisätietoa ja ilmoituslomakkeen saat osoitteesta www.do.se.

Koulutettava henkilökunta

Sinulta saatetaan esimerkiksi sairaalassa kysyä, sallitko koulutettavana olevan hoitohenkilökunnan osallistuvan sinulle tehtävään tutkimukseen tai toimenpiteeseen. Voit potilaana vaikuttaa siihen, että koulutettavat saavat käytännön kokemusta, mutta voit myös aina kieltäytyä.

Täältä saat lisätietoa, josta sinulle voi olla hyötyä potilaana, omaisena tai läheisenä.

Tietolähteitä

Ennen hoitoa, sen aikana ja sen jälkeen haluat ehkä lisätietoa esimerkiksi sairaudestasi, toimenpiteistä, ajankohtaisista odotusajoista, hoidon tuloksista ja siitä, miten voit saada yhteyden toisiin samaa tautia sairastaviin.

Hoitoneuvontaa ympäri vuorokauden – www.1177 Vårdguiden

Verkkosivuilta www.1177.se saat terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvää neuvontaa ja tietoa, voit esittää kysymyksiä nimettömänä ja saada henkilökohtaisen vastauksen lääkäreiltä tai sairaanhoitajilta sekä voit etsiä hoitoa eri puolilta Ruotsia. Mina vårdkontakter-palvelun avulla voit myös ottaa yhteyttä vastaanottoosi eri asioissa.

Verkkosivuilla on muun muassa tietoa

- sairauksista ja vaivoista, tutkimuksista, toimenpiteistä ja lääkkeistä
- kuinka löydät terveyskeskukset tai vastaavat koko maassa, voit vertailla hoitoon pääsyn mahdollisuutta ja näet potilaiden laatuarvioita
- potilaan oikeuksista ja siitä, miten terveyden- ja sairaanhoito toimii Ruotsissa.

Lapsille on piirrettyjä filmejä eri tutkimuksista ja toimenpiteistä. Voit myös tutustua erityisiin teemaosastoihin, joista saat syventävää tietoa hampaista, syövästä, kehosta, lapsista ja vanhemmista, raskaudesta, elämästä ja terveydestä sekä matkustusohjeista ja rokotuksista.

Verkkopalvelu www.1177.se on maakäräjien ja alueiden yhteinen verkkosivusto, jossa on laadutarkastettua ja helppolukuista tietoa.

Nuorisovastaanotto verkossa – www.umo.se

Verkkopalvelu www.umo.se on tarkoitettu 13-25-vuotiaille nuorille, joilla on kysymyksiä seksistä, terveydestä tai ihmissuhteista. Sivulla on ajankohtaista ja laadullisesti tarkastettua aineistoa ja siellä voi myös esittää kysymyksiä nimettömänä Fråga UMO-osastoon.

Sairaanhoidon neuvontaa puhelimitse

Useimmissa maakäräjäkunnissa sairaanhoidon neuvontaan voi soittaa samalla puhelinnumerolla 1177. Siellä kokeneet sairaanhoitajat vastaavat kysymyksiin, arvioivat hoidontarpeen ja antavat neuvoja tai tietoa siitä, minkä tahon puoleen voi kääntyä. Myös terveyskeskukset antavat ohjeita puhelimitse. Äkillisen sairauden tai vamman yhteydessä tulee soittaa hätänumeroon 112.

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa – www.nsph.se

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) on potilas-, päihde- ja omaisjärjestöjen verkosto psykiatrian alalla. Verkkosivustolta saa kaikkien verkoston kuuluvien apua ja tukea tarjoavien yhteystiedot.

Harvinaiset diagnoosit

Sosiaalihuollon harvinaisten diagnoosien tietokanta sisältää tietoa sairauksista ja vammoista, joita on korkeintaan sadalla miljoonasta asukkaasta ja jotka johtavat merkittävään toimintarajoitukseen.

Potilasyhdistykset

Potilasyhdistykset, vammaisjärjestöt, päihde- ja omaisyhdistykset tarjoavat tietoa, tukikeskusteluja ja erilaista toimintaa. Yhdistykseen voi ottaa yhteyttä, vaikka ei olekaan jäsen. Yhdistysten osoitteet saat muun muassa seuraavilta verkkosivuilta:

- www.1177.se
- www.hso.se
- www.nsph.se

Voit myös pyytää henkilökunnan apua paikallisten potilasyhdistysten etsinnässä.

Ajankohtaiset jonotusajat – www.vantetider.se

Kun haluat tietää, miten kauan joudut odottamaan esimerkiksi käyntiä tai suunniteltua tutkimusta tai toimenpidettä, voit käydä verkkopalvelussa Vantetider i vården. Siellä voit seurata terveyskeskusten ja vastaavien hoitoyksiköiden sekä erikoisalojen vastaanottojen jonotusaikojen pituutta. Kaikki maakäräjät ja alueet osallistuvat palveluun ja alueet ja jonotusajat päivitetään vähintään kerran kuukaudessa.

Omat muistiinpanot

Avoimet vertailut

Hoitoalalla pyritään parantamaan tuloksia ja potilaiden turvallisuutta muun muassa julkaisemalla erilaisista kansallisista rekistereistä ka tutkimuksista saatuja ja julkaistuja tietoa. Julkaisun yhteydessä vertaillaan maakäräjäkuntia ja joskus myös yksiköitä, esimerkiksi terveyskeskuksia, keskenään. Nämä niin kutsutut avoimet vertailut julkaistaan muun muassa seuraavilla verkkosivuilla:

- www.socialstyrelsen.se
- www.skl.se
- www.socialstyrelsen.se/jamfor
- www.1177.se

Nationell Patientenkät

Potilaiden kokemukset ja mielipiteet hoidosta ovat tärkeää aineistoa sairaanhoidon kehitys- ja parannustyössä. Nationell Patientenkät (Kansallinen potilaskysely) on toistuva mittaus, jolla mitataan potilaan kokemaa hoidon laatua. Kirjallinen kyselylomake lähetetään henkilöille, jotka ovat äskettäin olleet potilaina esimerkiksi perusterveydenhuollossa tai erikoisalnan avohoidossa tai laitoshoidossa. Tuloksia käytetään hoidon kehittämiseen ja parantamiseen. Tutkimus toimii myös aineistona eri yksiköiden laatua vertailtaessa. Tuloksia ja vertailuja on muun muassa osoitteissa www.1177.se ja www.skl.se/nationellpatientenkät.

Vårdbarometern – www.vardbarometern.se

Puhelinhaastatteluna tehtävä tutkimus, jolla mitataan kansalaisten asennoitumista Ruotsin terveyden- ja sairaanhoitoon, heidän tietojaan ja odotuksiaan. Joka vuosi haastatellaan noin puolta prosenttia aikuisväestöstä.

Nationella Kvalitetsregister – www.kvalitetsregister.se

Nationella Kvalitetsregister on kansallinen laaturekisteri, joka sisältää tietoja ihmisten yksilöllisistä terveydenhuoltoon, hammashuoltoon ja huolenpitoon liittyvistä ongelmista, diagnooseista, hoidosta ja hoidon tuloksista. Ennen kuin tietojasi tallennetaan laaturekisteriin, sinun on annettava suostumuksesi ja saatava tietää, miten tietojasi tullaan käyttämään. Olemalla mukana Nationella Kvalitetsregister -rekisterissä osallistut hoidon parantamiseen. Mitä useampi osallistuu, sitä luotettavimmat tulokset saadaan.

Mielipiteesi ovat tärkeitä

Sinut ehkä kutsutaan joskus vastaamaan Nationell Patientenkät- tai Vårdbarometern -kyselyihin. Vastaamalla kysymyksiin annat terveydenhuollolle arvokasta aineistoa kehitystyöhön.

